

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

SODBA PRAZNIK ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

(Pritožbena zadeva št. 6234/10)

SODBA

STRASBOURG

28. junij 2012

Ta sodba bo postala končna v skladu z okoliščinami, ki so določene v 2. odstavku 44. člena Konvencije. Lahko je predmet uredniških popravkov.

V zadevi Praznik proti Republiki Sloveniji
je Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) na seji senata v sestavi:

Dean Spielmann, *predsednik*,
Mark Villiger,
Karel Jungwiert,
Boštjan M. Zupančič,
Ganna Yudkivska,
Angelika Nußberger,
André Potocki, *sodniki*,

in Claudia Westerdiek, *sodna tajnica oddelka*,
po posvetovanju za zaprtimi vrati 5. junija 2012
izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva izvira iz pritožbe (št. 6234/10) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) vložil slovenski državljani Matjaž Praznik (v nadaljnjem besedilu: pritožnik) 24. decembra 2009.

2. Pritožnika je zastopala Odvetniška družba Matoz, O. P. D. O. O., iz Kopra. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) sta zastopali T. Mihelič Žitko in A. Pešec, državni pravobranilki.

3. Pritožnik je zlasti trdil, da sta bila zaradi razmer, v katerih je prestajal pripor v ZPKZ Ljubljana, kršena 3. in 8. člen konvencije, in da v zvezi s tem ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva, kakor ga zahteva 13. člen konvencije.

4. Sodišče je 27. aprila 2010 sklenilo obvestiti vlado o pritožbah. Prav tako je sklenilo, da bo hkrati odločilo o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe (prvi odstavek 29. člena) ter ju v skladu z 41. členom svojega poslovnika obravnavalo prednostno.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

5. Pritožnik se je rodil leta 1970 in živi v Ljubljani.

6. Pritožnik je prestajal zaporno kazen na zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana, in sicer od 3. aprila 2009 do 3. marca 2010. Od 3. do 11. aprila

2009 je bil v sobi št. 123 (drugo nadstropje), ki meri 16,28 m². V njej je bilo poleg ostalega pohištva šest postelj (trije pogradi). Po navedbi pritožnika je bilo med njegovim pridržanjem v celici nameščenih šest oseb. Vlada pa trdi, da se je njihovo število spreminjalo med pet in šest. Nato je bil premeščen v sobo št. 1 v III. nadstropju, kjer je ostal do 3. marca 2010, ko je bil odpuščen s prestajanja kazni. Površina sobe je bila 16,68 m². V njej je bilo poleg ostalega pohištva pet postelj (dva pograda in ena samostojna postelja). Vlada trdi, da se je število zapornikov spreminjalo med štiri in pet.

7. Pritožnika je med pridržanjem šestkrat obiskal prijatelj. Med 28. aprilom in 1. junijem 2009 je lahko pritožnik sprejemal obiske le za stekleno pregrado zaradi suma, da bi od obiskovalca prejel droge. Enaka odločitev je bila sprejeta tudi za obdobje med 27. avgustom 2009 in 3. marcem 2010. Pritožnik je prejel 94 in oddal 89 pisem. Odprtih je bilo 14 pisem zaradi nadzora nad njihovo vsebino. Pritožnik se ni pritožil nad tem ukrepom.

8. Iz zavodske evidence je razvidno, da je bil pritožnik med prestajanjem zaporne kazni na metadonski terapiji. Poleg tega je bil desetkrat obravnavan pri splošnem zdravniku in petkrat pri zobozdravniku.

9. Glede splošnih značilnosti sob, materialnih razmer v sobah, sanitarnih razmer in zdravstvenega varstva glej sodbo *Štrucl in ostali proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, točke 21–32, 20. oktobra 2011. Glede gibanja zunaj sobe Sodišče iz zgoraj navedene sodbe ugotavlja, da so bili zaporniki na zaprtem oddelku zopora zaklenjeni v sobe in so jih lahko zapustili le zaradi opravljanja različnih dejavnosti, ki so večinoma potekale v dvorani za rekreacijo. Vsako nadstropje je imelo na razpolago le eno dvorano za rekreacijo, ki meri 50 m², in jo je uporabljalo največ deset sojetnikov (ibdi., 86. točka). Glede temperature v sobi je ta po podatkih vlade dosegala pozno popoldne (od 17.00 do 17.30) v drugi polovici julija in avgustu 2009 v povprečju okrog 28 °C, sedem dni pa več kot 30 °C.

II. RELEVANTNO DOMAČE PRAVO IN PRAKSA TER RELEVANTNI MEDNARODNI DOKUMENTI

10. Glede relevantnega domačega prava in prakse ter relevantnih mednarodnih dokumentov glej sodbo *Štrucl in ostali*, navedeno zgoraj, točke 33–56.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

11. Pritožnik se je pritožil, da razmere njegovega pridržanja v ZPKZ Ljubljana kršijo 3. člen konvencije. Pritoževal se je zlasti nad veliko prezasedenostjo, zato je imel premalo osebnega prostora, slabimi sanitarnimi razmerami in neustreznim prezračevanjem, pretiranimi omejitvami časa, ki ga je smel preživeti zunaj celice, visokimi temperaturami v celicah, neustreznim zdravstvenim varstvom in psihološko pomočjo ter izpostavljenostjo nasilju drugih obsojencev zaradi pomanjkljivega varovanja.

12. Navajal je, da so razmere postale strukturni problem, kar so priznali tudi domači organi.

13. Pritožnik se je pritožil tudi nad omejitvami obiskov, telefonskih pogovorov in dopisovanja. Vendar pa spada preučitev teh pritožb le na področje uporabe 8. člena konvencije.

14. Tretji člen konvencije se glasi:

»Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju.«

A. Sprejemljivost

1. Pritožba glede materialnih razmer

15. Vlada je vložila ugovor, da pritožniki niso izčrpali vseh domačih pravnih sredstev, pri čemer je navajala enake argumente kot v zadevi *Štrucl in ostali* (navedena zgoraj). V zadnji zadevi je Sodišče vprašanje izčrpanja domačih pravnih sredstev obravnavalo skupaj s preučitvijo utemeljenosti pritožbe v skladu s 13. členom konvencije. Ko je ugotovilo kršitev zadnje določbe, je Sodišče zavrnilo ugovor vlade (točka 62 in točke 98-113). Sodišče ne vidi razloga, da bi v tej zadevi sprejelo drugačne sklepe. Poleg tega ugotavlja, da ta pritožba ni očitno neutemeljena v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in da ni nobene druge podlage, da bi pritožbo razglasilo za nesprejemljivo. Zato jo je treba šteti za sprejemljivo.

2. Pritožbe, ki se nanašajo na neustrezno zdravstveno varstvo, psihološko pomoč in varnostne ukrepe

16. Sodišče ugotavlja, da sta stranki predložili enake argumente kot v zadevi *Štrucl in ostali* (navedena zgoraj), pri kateri je Sodišče ugotovilo, da je del pritožbe, ki se nanaša na neustrezno zdravstveno varstvo, psihološko pomoč in varnostne ukrepe, očitno neutemeljen (točke 63-69). Ker ni

razlogov, da bi Sodišče v tej zadevi sprejelo drugačno odločitev, Sodišče ugotavlja, da so te pritožbe očitno neutemeljene in se zato v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije zavrnejo.

B. Vsebina

17. Stranki sta uporabili enake argumente kot v zadevi *Štrucl in ostali* (navedena zgoraj, točke 70–79).

18. Kar zadeva glavna načela, se Sodišče sklicuje na odstavke 72–76 sodbe, ki jo je sprejelo v zadevi *Mandić in Jović proti Sloveniji*, št. 5774/10 in 5985/10, 20. oktobra 2011.

19. Sodišče ugotavlja, da je bil pritožnik enajst mesecev nastanjen v zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana. V prvem tednu prestajanja kazni je pritožnik prebival v sobi s petimi sojetniki, kjer je imel na voljo okrog 2,7 m² osebne prostora. Večino preostalega časa je prebival v sobi s štirimi sojetniki, kjer je imel na voljo okrog 3,3 m² osebne prostora. Ta prostor je bil še zmanjšan zaradi pohištva v sobah (glej *Modarca proti Moldaviji*, št. 14437/05, 63. točka, 10. maj 2007). Sodišče je že zavrnilo navedbo vlade, da vse postelje v sobi niso bile nikoli zasedene, ker je ugotovilo, da ni priskrbel nobenega uradnega dokumenta, ki bi navajal točno število zaprtih oseb v zadevnih sobah (*Štrucl in ostali*, navedeno zgoraj, 81. točka).

20. Sodišče ugotavlja, da čeprav je imel pritožnik na voljo nekoliko več osebne prostora kot zaporniki v zadevi *Štrucl in ostali*, ki so večino časa sobo delili s petimi zaporniki, pa to še vedno ni v skladu s priporočilom Odbora Sveta Evrope za preprečevanje mučenja ali ponižujočega ravnanja in kaznovanja (glej *Štrucl in ostali*, navedeno zgoraj, točki 51 in 140). Položaj jetnika je še poslabšal zelo omejen čas, ki ga je lahko preživel zunaj sobe (ibid., 86. točka), in visoke temperature v sobi v poletnem času (ibid., 87. točka).

21. Ob upoštevanju kumulativnih učinkov zgoraj navedenih razmer pridržanja jetnika Sodišče meni, da je težek položaj, ki ga je prenašal pritožnik, presegel neizogibno raven trpljenja, ki je tipična za prestajanje kazni zapora, in prag strogosti v skladu s 3. členom konvencije (glej, *mutatis mutandis*, *Szél proti Madžarski*, št. 30221/06, 18. točka, 7. junija 2011, in *Peers proti Grčiji*, št. 28524/95, 75. točka, ECHR 2001-III).

22. Iz teh razlogov Sodišče ugotavlja, da so razmere, v katerih je pritožnik prestajal kazen zapora, v nasprotju s 3. členom konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCIJE

23. Pritožnik se je pritožil, da so njegove navedbe v zvezi s 3. členom privedle tudi do kršitve 8. člena konvencije. Poleg tega se je pritoževal nad omejitvami obiskov in telefonskih klicev. V zvezi s telefonskimi klici je navedel, da so priporniki imeli pravico do uporabe telefona samo dvakrat na

teden in da je bil pogosto izpostavljen pritiskom sojetnikov po prenehanju telefonskih pogovorov še pred iztekom dodeljenega časa. Prav tako je navedel, da je bilo njegovo dopisovanje omejeno samo na nekatere osebe.

24. 8. člen konvencije se glasi:

»1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja njegovega zasebnega in družinskega življenja, doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala, ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.«

25. Sodišče ugotavlja, da je treba pritožbe po 8. členu, če se prekrivajo s pritožbami po 3. členu iz enakih razlogov in v enakem obsegu šteti za sprejemljive. Vendar glede na navedbe pritožnika in ob upoštevanju ugotovitve v zvezi s 3. členom Sodišče meni, da se glede na 8. člen v tem pogledu ne pojavlja nobeno ločeno vprašanje (glej *Orchowski proti Poljski*, št. 17885/04, 198. točka, ESČP 2009- ... (povzetki)).

26. V zvezi s pritožbami pritožnika glede stikov z osebami zunaj zapora Sodišče ugotavlja, da sta stranki navedli enake argumente kot v zadevi *Štrucl in ostali*. V zadnji zadevi je Sodišče ugotovilo, da so bile pritožbe neutemeljene (navedeno zgoraj, točke 96–97). Sodišče ne vidi razloga, da bi v tej zadevi sklenilo drugače. V skladu s točko a tretjega odstavka in četrtim odstavkom 35. člena konvencije se te pritožbe zavrnejo kot očitno neutemeljene.

III. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

27. Pritožnik se je pritožil, da zaradi sistemske narave neustreznih razmer prestajanja zaporne kazni v zvezi s svojo pritožbo po 3. in 8. členu konvencije ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva. Vsekakor ni nobenega dokaza, da bi bila pravna sredstva, ki so bila teoretično na voljo, učinkovita tudi v praksi glede razmer prestajanja kazni in ravnanja z zaprtimi osebami. Pri tem se je skliceval na 13. člen konvencije, ki se glasi:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, ki jih priznava ta konvencija, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Sprejemljivost

28. Če se očitek pritožnika po 13. členu konvencije nanaša na pomanjkanje učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z neustreznimi bivanjskimi razmerami med prestajanjem pripora, Sodišče ugotavlja, da

njegova pritožba v tem pogledu v skladu s točko a tretjega odstavka 35. člena konvencije ni očitno neutemeljena. Ugotavlja še, da tudi ni nesprejemljiva iz katerega koli drugega razloga. Zato jo je treba šteti za sprejemljivo.

29. V zvezi s pomanjkanjem učinkovitih pravnih sredstev glede domnevno neustrezne zdravstvene in psihološke oskrbe, neustreznih varnostnih ukrepov in omejitev stikov z osebami zunaj zapora ter ob razglasitvi ustreznih vprašanj iz okvira 3. in 8. člena konvencije za nesprejemljiva Sodišče ugotavlja, da pritožnik nima verjetnega zahtevka glede 13. člena konvencije (glej *Visloguzov proti Ukrajini*, št. 32362/02, točke 74–5, 20. maja 2010). Iz tega izhaja, da je ta vidik pritožbe pritožnika po 13. členu konvencije treba zavrnil kot očitno neutemeljen v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

B. Utemeljenost

30. Argumenti strank so enaki kot v zadevi *Štrucl in ostali* (točke 101–117), v kateri je Sodišče ugotovilo, da nobenega od pravnih sredstev, na katera se je sklicevala vlada, ni z zadostno stopnjo gotovosti mogoče šteti za učinkovito pravno sredstvo za pritožnika (ibid., točke 118–33). Ker ni razlogov, da bi Sodišče v tej zadevi sprejelo drugačno odločitev, Sodišče ugotavlja, da je bil 13. člen konvencije kršen zato, ker v domači zakonodaji ni učinkovitega in dostopnega pravnega sredstva glede pritožb pritožnika proti razmeram, v katerih je prestajal pripor.

IV. UPORABA 46. ČLENA KONVENCIJE

31. Konvencija v 46. členu določa:

»1. Visoke pogodbene stranke se obvezujejo, da bodo spoštovale končno sodbo Sodišča v vsaki zadevi, v kateri nastopajo kot stranke.

2. Končna sodba Sodišča se pošlje Odboru ministrov, ki nadzoruje njeno izvršitev.«

32. Pritožnik je trdil, da so se njegove navedbe nanašale na strukturni problem prezasedenosti slovenskih zaporov. Vlada je to trditev spodbijala.

33. Glede na ugotovitve v zadevi *Štrucl in ostali* Sodišče ponovno poudarja, da morajo slovenski organi sprejeti ukrepe za izboljšanje razmer v ZPKZ Ljubljana. Prav tako ponovno poziva državo, da oblikuje učinkovit instrument, ki bi omogočal hiter odziv na pritožbe v zvezi z neustreznimi razmerami pridržanja (ibid., točke 137–141).

V. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

34. Konvencija v 41. členu določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

35. Pritožnik je zahteval 15 000 evrov (EUR) za nepremoženjsko škodo.

36. Vlada je zahtevku oporekala.

37. Sodišče pritožniku prisoja 7 000 EUR za nepremoženjsko škodo.

B. Stroški

38. Pritožnik je zahteval tudi 1 520 EUR za stroške postopka pred Sodiščem. Ta znesek sestavljajo odvetniški stroški v višini 1 500 EUR, za katere pritožniki trdijo, da so bili izračunani na podlagi domače zakonske tarife, in 20 EUR za materialne stroške.

39. Vlada je trdila, da je znesek previsok. Navedla je tudi, da bi Sodišče moralo upoštevati, da je isti odvetnik pred Sodiščem zastopal tudi druge pritožnike in da so bile procesne vloge, ki jih je predložil Sodišču, v vseh teh primerih skoraj enake.

40. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. Kar zadeva pritožnikove stroške po konvenciji, Sodišče poudarja, da mu ni treba upoštevati tarif in prakse posamezne države, čeprav so mu lahko v oporo (glej, med mnogim drugim, zadevi *Gaspari proti Sloveniji*, št. 21055/03, 83. točka, 21. julija 2009, in *Başkaya in Okçuoğlu proti Turčiji* [GC], št. 23536/94 in 24408/94, 98. točka, ESČP 1999-IV). V obravnavani zadevi ob upoštevanju podatkov, ki jih ima na razpolago, in zlasti dejstva, da je pravna pisarna kot zastopnik pritožnika že prejela povračilo v petih drugih zadevah za pripravo vlog, ki so skoraj enake tem vlogam (glej *Mandić in Jović*, navedeno zgoraj, točke 133–135, in *Štrucl in ostali*, navedeno zgoraj, točke 146–48), Sodišče ocenjuje, da je za stroške postopka pred Sodiščem pritožniku primerno skupno prisoditi znesek 500 EUR.

C. Zamudne obresti

41. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, tej pa se dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *Razglša*, da sta pritožba glede bivanjskih okoliščin prestajanja pridržanja po 3. in 8. členu konvencije ter pritožba po 13. členu konvencije glede bivanjskih okoliščin pridržanja sprejemljivi, preostali del pritožbe pa nesprejemljiv.
2. *Razsoja*, da je bil kršen 3. člen konvencije.
3. *Razsoja*, da ni treba preučiti pritožbe glede bivanjskih razmer pridržanja po 8. členu konvencije.
4. *Razsoja*, da je bil kršen 13. člen konvencije.
5. *Razsoja*
 - (a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane sodba v skladu z drugim odstavkom 44. člena konvencije dokončna, plačati te zneske:
 - (i) 7 000 EUR (sedem tisoč evrov), zvišano za morebitni davek, za nepremoženjsko škodo;
 - (iii) 500 EUR (petsto evrov), zvišano za morebitni davek, ki se obračuna pritožniku, za stroške in izdatke;
 - (b) da se na navedene zneske od dneva, ko poteče rok navedenih treh mesecev, do plačila obračunajo navadne obresti po stopnji, ki je enaka mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke za vse zamujeno obdobje, z dodanimi tremi odstotnimi točkami.
6. *Zavrne* preostali del zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Napisano v angleškem jeziku in uradno pisno objavljeno 28. junija 2012 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Claudia Westerdiek
sodna tajnica

Dean Spielmann
predsednik